

Pataky Emőke: Műemléki Világnap, 2022.

„Vigyázó szemek” azaz műemléki szemlénk Debrecen belvárosában

Húsvét örömhíre talán csendesíti a közelben dúló háború zaját – a Műemléki Világnapot kis eltolódással köszönhetjük. Budapesten a központi ünnepség az MTA-ban lesz április 22-én az ICOMOS szervezésében, tanácskozással és a 150 éves magyar műemlékvédelem méltatásával. Egyesületünk a meghirdetett programunkkal, a Kistemplom bemutatásával ünnepel.

A kapcsolódó, elmaradhatatlan városvédő szemlénk, a néhány éve indított „vigyázó szemek”, mely figyelemmel kíséri Debrecen műemlékeinek állapotát, aktuális helyzetét, most a Piac utca műemlékeiből szemelt ki párat.

Országszerte híres műemlékünk (1951 óta, M1775) a **Református Nagytemplom** szerencsére ragyog. Környezetében azonban olyan bajok mutatkoznak, melyek veszélyessé is válhatnak. Az üvegpiramis tető (mely az egykori harangtorony maradványát és a benne kialakított színvonalas történelmi kiállítást fedi) belyukadása, repedései beavatkozásra várnak. Maga a kiállítás pedig a látogathatóságra! A templom régi körítőfalára épült övezőfal (feltehetően „göris” futkározásoktól) szinte mindenütt repedezik, a sarokpillére rogyadozik... ide azonnali beavatkozás kell! A kőborítású podeszt lábazata már hiányos, a felületeket filctollal sűrűn telefirkálták. Az Emlékkert teázója egyben régészeti bemutatóhely is, ahol a középkori Szent András templom 1980–82-es ásatásából előkerült falrészlet és faragott, festett kövek láthatók, az építéstörténetét bemutató szép tablókkal együtt. Ma már az egyik tabló eltűnt és a benyiló, a debreceni reformáció megalapítása miatt is nevezetes, szintén nem látogatható Északi kápolna sötétjében áll. Városunk szívében az egyetlen ilyen fontosságú értékes-érdekes megjelenésű történelmi emlékhely, melynek teljes értékű megmutatása alapvető fontosságú lenne!

Református Kistemplom

Piac utca 35. (1958 óta műemlék, M1814)

Felújítása minden részletében remek, bemutatása értékelése a helyszínen lesz programunk szerint. Itt csak annyit említünk meg, hogy a városvédők korábban többször fölvetették a 116 éve leomlott sisakjának visszaállítását, de ez ma már fel sem merül a felújítások során. Pedig a zömök torony lendületes sisakjával visszakapná eredeti arányait (amelyet több kisvárosunk temploma mintaként átvett), Debrecennek eredeti városképeként láthatnánk. Műemléki sisak visszaállításra ma is sok példa van!

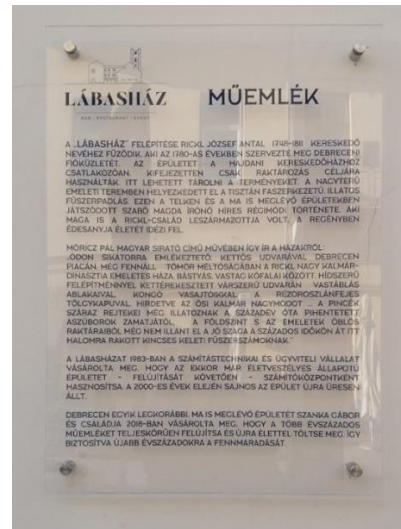

Piac utca 39. a volt Rickl-ház (2009 óta műemlék, M11427)

Ugyan csak részben újult meg, de az látványos. Az építés-, család- és irodalomtörténeti nevezetességű hajdani gazdag kereskedőház klasszicista utcai homlokzata megérdemelné a frissítést, különösen a kő kapukeret romlása, hibái feltűnőek. A hajdani boltozott fűszerüzlet az új kávéház funkcióban megszépült (a régi díszítőfestést sajnos az előző bérlő már eltüntette) és egy szerencsés beavatkozás feltárta, megnyitotta a boltíves kapualj felé vasajtós, kőkeretes másik bejáratát. Ezáltal nemcsak értékes részletet láthat a vendég, hanem új funkciót kap a kapuátjáró is.

Az udvar hátsó részén a régi fűszerraktár, a „Lábasház” is új éttermi funkciót kapott. Felújítása, részleges új beépítése, kivitelezése korrekt. Sajnáljuk, hogy az egykori különleges, illatos fűszerpadlása más formában vált hasznosíthatóvá. Az udvari homlokzat ablakkiosztása, részletei is kissé megváltoztak. Nagy kár, hogy a barokkos kapualj (ma étterem) szépséges kosáráve teljesen eltűnt egy kockásított üvegdoboz bejáratával. Ezzel valójában a történelmi homlokzat komoly csorbát szenvedett – műemléki szempontból. Példaértékű viszont a Lábasház új emléktáblája, amely felidézi annak történetét. A Piac utcai homlokzaton nagyon hiányzik Szabó Magda remekének, a Régimódi történet egyik helyszínének, Rickl fűszerkereskedő nevezetes házának, Debrecen e jelentős műemlékének emléktáblája.

Piac utca 29., 31.

Debrecen legrégebbi házának nevezik, kocsmaféle volt a XVII. századtól (1958 óta műemlék, M1813) évszázados vendéglő, ma is az, csak azt a bizonyos ódon címvis hangulatát veszítette el külső- belső megjelenésében, amely néhány évtizede még megfogta az embert, ha arra járt és belépett.

A mellette álló, 31. számú lakóház erkélyéről Kossuth szólt valaha a város népéhez. Az erkély seholy, a ház nem is műemlék... elgondolkodtató!

Átellenben a klasszicista **Régi Városháza** a Piac utca 20. szám alatt (1951 óta védett műemlék, M1807) bővítéseivel együtt rendben várja a nevezetes belső terek és kapcsolódó részeinek bejelentett teljes felújítását.

Piac utca 54. a Hajdú Vármegyeháza, ma **Megyeháza** (1984 óta védett műemlék, M9660). Előtte itt állt a Fehérló Szálloda, Debrecen másik Kossuth-helye. Az 1912-ben Bálint és Jámbor építészek által tervezett országosan kiemelkedő szecessziós palota. Zsolnay-pirogránit burkolatdíszével, fenséges stukkózott dísztermével a hajdú városok kerámia címerével a hét vezér üvegablakával a legszebb debreceni műemlékek egyike. A közelmúltban teljesen megújulhatott, pompás megjelenését visszakapta. Szervezett bemutatóin a teljes épületet bejárhatjuk.

A Belváros neves műemlékei környezetében felnövő új szállodák építésze új belső városképeket fog teremteni (lásd Aranybika, Református Kollégium melletti beépítések). A régi és új összefonódásában a műemléknek minden értékével számolnunk kell és lehetőségekhez mérten be is kell mutatnunk azt, hiszen rejtőzködő értékek is lehetnek még (lásd Dósa nádor tér – amiről már szót ejtettünk korábban). Debrecen a középkor óta nagyváros, 329 éve szabad királyi város, akkori történelme sajátos építészeti vetületének is érvényesülnie kell, akár érdekes városszerkezetében vagy jellegzetes városi köz- és lakóépületeiben. Mivel ezek között kevés a műemlék, így a cívis városképek védelmében a helyi védelem megerősítése szükséges. A városvédők egyik fontos feladata e szemlélet megerősítése, ezt segítik a „vigyázó szemek” felhívásai is.

Pataky Emőke

Debrecen, 2022. április 18.